

SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2025. gada 23. decembrī

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Anita Rodiņa, tiesneses Jautrīte Briede un Veronika Krūmiņa,
kolēģijas sēdē izskatījusi SIA [..] pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 214/2025),

konstatēja:

1. Ieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt likuma “Par nodokļiem un nodevām” 26. panta pirmo daļu un 37. panta sesto daļu (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmajam teikumam un 105. pantam un spēkā neesošu no 2024. gada 7. jūnija;

1.2. apturēt Administratīvās rajona tiesas [datums] lēmuma lietā Nr. [..] izpildi.

2. Likuma “Par nodokļiem un nodevām” 26. panta pirmā daļa nosaka:

“Nodokļu maksājumus atbilstoši nodokļu deklarācijai, avansa maksājumu aprēķinam, kā arī citiem dokumentiem par maksājumiem budžetā vai pēc nodokļu administrācijas pārbaudes aprēķinātos nodokļu maksājumus (arī soda naudu), kuri nav samaksāti nodokļu likumos vai citos normatīvajos aktos noteiktajā termiņā, un ar tiem saistīto nokavējuma naudu (turpmāk – nokavētie nodokļu maksājumi), kā arī izdevumus par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu bezstrīda kārtībā nodokļu administrācija piedzen bezstrīda kārtībā, pamatojoties uz lēmumu par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu.”

Savukārt šā likuma 37. panta sestā daļa nosaka:

“Nodokļu maksātājs, attiecībā uz kuru ir veikti šajā likumā noteiktie izpildes nodrošināšanas pasākumi vai izdots lēmums par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu, var iesniegt sūdzību, ja izpildu darbības neatbilst likuma noteikumiem. Sūdzību var iesniegt Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektoram septiņu dienu laikā, bet lēmumā konstatētas uzņēmuma pārejas gadījumā – viena mēneša laikā no dienas, kad nodokļu maksātājs ir uzzinājis par izpildu darbību. Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektors sūdzību izskata šā panta ceturtajā daļā noteiktajā termiņā. Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmumu septiņu dienu laikā var pārsūdzēt tiesā. Tiesu izpildītāja darbību pārsūdzēšanai piemērojami Cīvilprocesa likuma noteikumi. Sūdzības iesniegšana izpildes nodrošināšanas pasākumu piemērošanu un nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu neaptur.”

3. Pieteikuma iesniedzēja iepriekš ir vērsusies Satversmes tiesā ar pieteikumu par likuma “Par nodokļiem un nodevām” 26. panta pirmās daļas atbilstību Satversmes 105. pantam (ieteikums Nr. 196/2025).

Satversmes tiesas 1. kolēģija ar 2025. gada 14. novembra lēmumu atteicās ierosināt lietu pēc minētā pieteikuma, jo tas neatbilda Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām. Proti, pieteikuma iesniedzēja nebija pamatojusi, ka tieši likuma “Par nodokļiem un nodevām” 26. panta pirmā daļa, nevis tās piemērošana konkrētajā situācijā rada tai Satversmes 105. pantā ietverto pamattiesību aizskārumu.

Izskatāmajā pieteikumā ietverts jauns prasījums un sniegti citi argumenti par pieteikuma iesniedzējas pamattiesību aizskārumu. Tādējādi izskatāmā pieteikuma juridiskais pamatojums pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Līdz ar to kolēģija no jauna pārbaudīs pieteikuma atbilstību Satversmes tiesas likuma prasībām.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka viņai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiskā spēka tiesību normai. Atbilstoši šā panta sestās daļas 1. punktam pieteikuma iesniedzējam pamattiesību aizskāruma jāpamato.

Valsts ieņēmumu dienests [datums] nosūtīja brīdinājumu, ar kuru pieteikuma iesniedzēja aicināta samaksāt nokavēto nodokļu maksājumu, jo

konstatēta nodokļu parāda radījušā cita komersanta uzņēmuma pāreja pieteikuma iesniedzējai. Pamatojoties uz likuma “Par nodokļiem un nodevām” 26. panta pirmo daļu, [datums] Valsts ieņēmumu dienests pieņēma lēmumu uzsākt nokavēto nodokļu maksājumu parāda piedziņu bezstrīdus kārtībā. Nepiekrītot uzņēmuma pārejas faktam, pieteikuma iesniedzēja par minēto lēmumu iesniedza sūdzību Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektoram, kurš sūdzību noraidīja. Savukārt ģenerāldirektora lēmumu pieteikuma iesniedzēja pārsūdzēja administratīvajā tiesā, kas pārsūdzēto lēmumu atzina par tiesisku, bet sūdzību noraidīja. Šis tiesas lēmums nav pārsūdzams.

Pieteikuma iesniedzējas ieskatā apstrīdētajās normās noteiktā nodokļu parāda piedziņa bezstrīdus kārtībā un sūdzības iesniegšana par izpildu darbībām nepamatoti ierobežo pieteikuma iesniedzējai Satversmes 92. pantā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu. Apstrīdētās normas aizskarot tai arī Satversmes 105. pantā ietvertās tiesības uz īpašumu, jo tās paredz citas personas nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu no pieteikuma iesniedzējas.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

5. Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrā daļa noteic, ka konstitucionālo sūdzību var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt aizskartās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

Pieteikuma iesniedzēja pārsūdzēja lēmumu par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu Administratīvajā rajona tiesā, kas sūdzību noraidīja. Administratīvās rajona tiesas lēmums nav pārsūdzams. Tādējādi pieteikuma iesniedzēja ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas pirmo teikumu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no [datums], proti, dienas, kad tika pieņemts un stājās spēkā Administratīvās rajona tiesas lēmums lietā Nr. [..]. Pieteikums Satversmes tiesā iesniegts 2025. gada 2. decembrī. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas pirmajā teikumā noteiktajām prasībām.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai. Atbilstoši minētā likuma 20. panta sestajai daļai Satversmes tiesas kolēģija var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

6.1. Pieteikuma iesniedzējas ieskatā apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, jo tās nepamatoti ierobežo pieteikuma iesniedzējas tiesības uz pieeju tiesai, pušu līdztiesību un tiesības uz tiesas nolēmuma pārsūdzību. Apstāklis, ka strīda risināšana par uzņēmuma pārejas faktu nav iespējama nedz administratīvās, nedz arī civilprocesuālās tiesvedības kārtībā, nesamērīgi ierobežojot pieteikuma iesniedzējas uz pieeju tiesai. Pieteikuma iesniedzējai bezstrīdus kārtībā piedzītā nokavējuma nauda atbilst kriminālsodam atbilstoši nodokļu sankcijai. Tādēļ šādā gadījumā nodrošināmas procesuālās garantijas, kas izriet arī no Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 6. panta 1. punkta krimināltiesiskā aspekta un tās Septītā protokola 2. panta.

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka Satversmes 92. pants negarantē personai tiesības prasīt jebkuru tai subjektīvi svarīgu jautājumu izlemt tiesā (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2004. gada 6. decembra sprieduma lietā Nr. 2004-14-01 8. punktu*). Likumdevējam ir plaša rīcības brīvība pieņemt procesuālos likumus, noteikt lietu kategorijas, kuras attiecīgajos procesos tiek skatītas, noteikt, kādas lietas ir katras tiesu iestādes kompetencē, un lemt par dažādu kategoriju lietu izlemšanas kārtību (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 8. marta sprieduma lietā Nr. 2016-07-01 27.2. punktu*). Nodokļu strīdi saistībā ar personas pienākumu maksāt nodokli ir ārpus Konvencijas piemērojamības ietvara. Vienlaikus noteiktos gadījumos nodokļu lietas saistībā ar piemērotajiem atbildības līdzekļiem var tikt vērtētas Konvencijas 6. panta ietvaros (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 11. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2006-28-01 13. punktu*).

Lai atzītu, ka lieta ir aplūkojama Konvencijas 6. panta krimināltiesiskajā aspektā, jānoskaidro apstrīdētā nodokļu regulējuma vispārējais raksturs un tajos iekļauto sankciju mērķis. Ja nodokļu sankcijas mērķis pamatā ir preventīvs un

sodošs, turklāt tā pēc savas būtības un smaguma pakāpes atbilst vispārējai krimināltiesību jomai, iespējams atzīt, ka šāda sankcija ir kriminālsods Konvencijas izpratnē. Tāpat jāņem vērā arī nodarījuma juridiskā kvalifikācija nacionālajos tiesību aktos un nodarījuma raksturs (*sk., piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielās palātas 2006. gada 23. novembra sprieduma lietā “Jussila v. Finland”, pieteikums Nr. 73053/01, 30. punktu un 2003. gada 21. maija sprieduma lietā “Janosevic v. Sweden”, pieteikums Nr. 34619/97, 65. punktu*). No pieteikuma faktisko apstākļu izklāsta un juridiskā pamatojuma nav gūstams apstiprinājums pieteikuma iesniedzējas apgalvojumam, ka tai bezstrīdus kārtībā piedzītā nokavējuma nauda būtu uzskatāma par kriminālsodu Konvencijas izpratnē un šādai lietu kategorijai būtu nepieciešams nodrošināt tiesības uz pārsūdzību augstākā tiesu instancē.

6.2. Pieteikuma iesniedzējas ieskatā apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 105. pantam, jo tās nav pietiekami precīzas, lai persona varētu paredzēt pienākumu veikt nodokļu samaksu cita nodokļu maksātāja vietā. Turklāt likumdevējam būtu jāpieņem regulējums, kas skaidrāk definētu uzņēmuma pārejas jēdzienu un paredzētu efektīvas tiesības pārsūdzēt lēmumu par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tiesību norma ir atzīstama par neskaidru tad, ja ar iztulkošanas metožu palīdzību nav iespējams noskaidrot tās patieso jēgu. Turklāt tiesību norma var būt pietiekami skaidra un paredzama arī tad, ja personai šīs normas tvēruma noskaidrošanai nepieciešama atbilstoša juridiskā palīdzība (*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 21. februāra sprieduma lietā Nr. 2018-10-0103 13.1. un 18.1. punktu*). Savukārt nepieciešamā tiesību normas paredzamības pakāpe ir atkarīga citstarp no attiecīgā normatīvā akta satura, nozares, kura tai jāregulē, kā arī tās subjektu daudzuma un statusa (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2019. gada 21. februāra sprieduma lietā Nr. 2018-10-0103 13.2. punktu*). No pieteikumā sniegtās argumentācijas neizriet, ka konkrētajā gadījumā apstrīdētās normas neatbilstu Satversmes tiesas judikatūrā nostiprinātajiem tiesību normas skaidrības kritērijiem.

Līdz ar to pieteikuma juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

7. Ievērojot to, ka lieta Satversmes tiesā nav ierosināma, šā lēmuma 1.2. apakšpunktā norādītais lūgums ir atstājams bez izskatīšanas.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

1. Atteikties ierosināt lietu pēc SIA [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 214/2025).

2. Atstāt bez izskatīšanas šā lēmuma 1.2. apakšpunktā norādīto lūgumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Anita Rodiņa